

TÜRKÇE

ANLATIM BİÇİMLERİ 8. SINIF

ANLATIM BİÇİMLERİ VE DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

1) ANLATIM BİÇİMLERİ(Teknikleri)

Yazarın bir konu ya da olayla ilgili duygu ve düşüncelerini anlatmak için kullandığı tekniklere denir, şimdi bunları tek tek inceleyelim.

A)Betimleyici Anlatım: Varlıkları, kavramları okuyucunun gözünün önünde canlandırırçasına anlatmaktır. En genel tanımıyla kelimelerle resim çizme sanatıdır. Okuduğumuzda gözümüzün önünde bir şeyler canlanır, varlıklar ayırt edici özellikleriyle sunulur. Bunun için de daha çok niteleme sıfatları kullanılır. Bu tekniği genellikle sanatsal metinlerde (roman, öykü, gezi yazısı vb.)türlerde sıklıkla kullanılmaktadır.

Örnek: O gün içeriye uzun boylu, esmer tenli, kara çatık kaşlı, pos bıyıklı, omuzları geniş, elmacık kemikleri rahatlıkla seçilen ve oldukça sinirli ve gergin görünen otuzlarda bir adam birdenbire içeriye girdi. Kim olduğunu hepimiz anlamaya çalışıyorduk.

B)Öyküleyici Anlatım: Tasarlanmış bir olay ya durumun, kişi, yer, zaman öğeleriyle hareketli bir tarzda anlatılmasıdır. Daha çok öykü ve romanlarda kullanılır. Eylem türünde sözcükler ağırlıktadır.

Uyarı: Öyküleme ile Betimle Arasındaki Fark: Öykülemede bir olay ya da durum vardır, kişi, yer, zaman öğeleriyle daha hareketli bir şekilde anlatılır, betimleme de ise, bir olay olmak zorunda değildir, bir kişinin, yerin ya da bir nesnenin ayrıntılı bir şekilde yer, zaman gibi öğeler olmadan gözümüzün önünde canlandırma amacıyla yazılan eserlerde kullanılan bir tekniktir. Öyküleme ve betimleme bir eserde bir arada kullanılabilir.

Örnek: Derse çok geç kalmıştım. Hocamız da dersine geç girilmesinden çok rahatsız olur, kendisinden sonra derse girenleri asla sınıfa kabul etmez. Derse yetişebilmek için bir taksi çağırdım, daha doğrusu çağırmak için baya bir uğraştım. Boş taksi bulmak bu koca kentte gerçekten bir mesele. Büyük uğraşılarımın sonunda bir taksiye kendimi atabilmişim.

Burada bir olay, kişi yer zaman gibi öğelerin kullanıldığı daha çok da eylemlerin sıkça kullanıldığı bir olay öyküleme tekniği ile anlatılmıştır.

C)Açıklayıcı Anlatım: Bilgi vermek, bir konuda fikir paylaşmak amacıyla yazılan eserlerde kullanılan bir tekniktir. Bu teknikte amaç bilgi vermektir, bir konuda bir şeyler öğretmek ya da düşünce paylaşmaktır. Bu yüzden yazarlar bu teknikte duygularına yer vermezler, kelimeler daha çok temel ya da yan anlamında kullanılır.

Örnek: “Yakup Kadri Karaosmanoğlu edebiyatımızın önde gelen sanatçılarından biridir. Roman, hikâye, anı gibi değişik alanlarda eserler vermiş olan sanatçı daha çok romanları ile tanınmaktadır. Romanlarında önceleri kişisel konuları işleyen sanatçı daha sonra toplumsal konulara yönelmiştir. “Kiralık Konak’ta nesiller arası duygu ve düşünce farklılıklarını işleyen sanatçı, “Yaban” romanında Kurtuluş Savaşı yıllarında köy yaşamını, köylü – aydın çatışmasını işlemiştir.” Bu parçada Yakup Kadri ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir, yazar duygularını paylaşmamıştır, kelimeler temel anlamında verilmiştir.

D)Tartışmacı Anlatım: Yazarın bir konu hakkında kendi düşüncelerini okuyucuya kabul ettirmeye çalıştığı, okuyucuyu inandırmaya çalıştığı yazılarda kullanılan bir tekniktir. Bu teknikte yazar konu dâhilinde bir fikir savunur bu konuyla ilgili daha önce söylenmiş fikirlere, sözlere karşı çıkar, itiraz eder. Bu itirazın nedenlerini de paylaşır, kendi fikrini doğruluğu ispatlamaya ve okuyucuyu etkisi altına almaya çalışır ve daha çok da öğretici metinlerde kullanılır.

Örnek: “Bazı bilim adamları yanlış, anlaşılmaz bir Türkçe ile yazıyorlar. Üstelik bunlar, edebiyatçı olmadıklarını ileri sürerek, hoş görülmelerini de istiyorlar. Ama bu, mazeret olamaz. Çünkü bizim onlardan istediğimiz; duygu ve düşüncelerini düzgün bir dille yazmalarındır. Bunun için de sanatçı olmaya gerek yoktur. Her insan ana dilini hatasız kullanacak ölçüde bilmelidir bence.” Bu parçada yazar konu hakkında kendi düşüncelerini paylaştıktan sonra eleştirilerini vermekte ve kendi düşüncesini haklı çıkarmaktadır.